רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי – 'ריבוי ומיעוט', שכאשר כתב הפסוק 'ולקחת', ריבה בזה שאפשר לרצוע את אוזנו של העבד בכל דבר, וכאשר כתב 'מרצע', מיעט שדווקא בדבר הדומה למרצע, כלומר שהוא נלקח בידו, שרק בזה אפשר לרצוע, וכשכתב 'ונתתה באזנו ובדלת' חזר וריבה, וכיון שריבה ומיעט וריבה, אנו דורשים שריבה כל דבר מלבד סם, שאין לשים סם על אוזנו של העבד ועל ידי זה לנוקבה, מפני שהנקיבה על ידי סם אינה באה מכח האדם אלא מאליו.

משיבה הגמרא: **אִין** – אכן, **בְּעָלְמָא כְּלָלֵי וּפְרָטֵי דְּרֵישׁ** – תמיד דורש רבי את הפסוקים בדרך 'כלל ופרט', **וְהָכָא** – וכאן לגבי פדיון הבן, **הֵיינוּ טַעֲמָא** – זהו הטעם שדרש בדרך 'ריבוי ומיעוט', מפני שסבר **כְּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל**, נאמר בתורה לגבי דגים כשרים 'בַּמַּיִם' 'בַּמַּיִם' 'שְׁנֵי פְּעָמִים' ["אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ" (ויקרא יא ט)], ויש שם כלל ['במים'] ואחריו כלל נוסף ['במים'] ואחריו פרט ['בימים ובנחלים'], וכיון שיש שתי כללות ואחריהן פרט, **אֵין** דורשים פסוק זֶה **בְּכְלָל וּפְרָט** וכלל, **אֶלָּא** ב'**רִיבָּה וּמִיעֵט וּרִיבָּה**', שאם היתה התורה רוצה שנדרוש את הפסוק ב'כלל ופרט וכלל' היתה כותבת את הפרט בין שני הכללות. וכן לגבי פדיון הבן כתבה התורה שתי כללות ['ופדויו מבן חודש' ו'תפדה'] ואחריהן פרט ['בערכך כסף חמשת שקלים'], ולכן דורש רבי פסוק זה ב'ריבה ומיעט וריבה' ולא ב'כלל ופרט וכלל'.

שואלת הגמרא: **וְרַבָּנָן** שדורשים את הפסוק של פדיון הבן ב'כלל ופרט וכלל', מדוע אינם דורשים את הפסוק ב'ריבה ומיעט וריבה', הלא בפסוק נכתבו שתי כללות ואחריהן פרט. משיבה הגמרא: **אָמַר רַבִינָא**, רבנן סוברים **כִּדְאָמְרִי בְּמַעֲרָבָא** – כמו שהיו אומרים בארץ ישראל, **שבְּכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא** בפסוק **שְׁתֵּי כְּלָלוֹת הַמְּסוּמָּכוֹת זֶה לָזֶה**, ואחריהן יש פרט, **הַשֵּׁל** את **הַפְּרָט בֵּינֵיהֶן** – דרוש כאילו נכתב הפרט בין שתי הכללות, **וְדוּגְמָא בְּ'כְלָל וּפְרָט וכלל'**.

מקשה הגמרא: **הַשְׁתָּא דְּאָמְרַת** – כעת שאמרת **שֶׁרַבִּי כְּלָלֵי וּפְרָטֵי דָּרֵישׁ** – דורש את הפסוקים בדרך 'כלל ופרט' ולא בדרך 'ריבוי ומיעוט', **בְּעַל כּוֹרְחָיךְ קַשְׁיָא** – קשה ממה ששנינו במשנה **שבְּשִׁבּוּעוֹת** יש שתים שהן ארבע, שהרי אם דורשים את הפסוק 'אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִּשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה' (ויקרא ה ד) ב'כלל ופרט וכלל', נמצא שאין חיוב קרבן בשבועה על העבר, אלא רק בשבועה על העתיד, ואין ארבע שבועות שחייבים עליהן קרבן. מתרצת הגמרא: **אֶלָּא בִּשְׁבוּעוֹת נָמֵי** – תפס רבי ושנה את הדין **אַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא** – לשיטתו של רבי עקיבא הדורש את הפסוק ב'ריבוי ומיעוט וריבוי' ומחייב קרבן גם בשבועה על העבר, **וְלֵיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ** – ואילו הוא עצמו לא סבר כך, אלא סבר שחייבים קרבן רק בשבועה על העתיד.

הגמרא שבה לבאר את דברי הברייתא: **גּוּפָא, מְנַיִן שֶׁהָעובֵר עַל טומאת מקדש וקדשיו אֵינוֹ חַיָּיב קרבן אֶלָּא עַל טומאה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וִידִיעָה בַּסּוֹף וְהָעֶלֶם בֵּינְתַיִם**, כלומר שבתחילה ידע שהוא טמא, ואחר כך שכח ונכנס למקדש או אכל קדשים, ואחר שיצא נזכר שהוא טמא ונודע לו שנכנס למקדש או אכל קדשים, בטומאה, **תַּלְמוּד לוֹמַר** בפסוק **'וְנֶעְלַם' 'וְנֶעְלַם' 'שְׁנֵי פְּעָמִים'** ['וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם וגו', וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם' (ויקרא ה ב–ג)] ולומדים מה'ונעלם' הראשון, שרק על העלם טומאה חייב קרבן אבל לא על העלם מקדש או העלם קודש, וכיון שה'ונעלם' השני מיותר, דורשים כאילו נכתב 'והוא ידע' לפני ה'ונעלם', דהיינו שצריך שתהיה ידיעה בתחילה וההעלם יהיה אחר ידיעה, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ** – אין צורך להוציא את התיבות 'והוא ידע' ממשמעותם הפשוטה ולהכניסם בין שני ה'ונעלם', שיש לנו ללמוד זאת מכך **שֶׁהֲרֵי הוּא** – הפסוק **אוֹמֵר 'וְנֶעְלַם', מִכְּלָל שֶׁיָּדַע** – משמע שקודם שנעלם ממנו היתה לו ידיעה, וממה שנאמר 'והוא יָדַע' **הֲרֵי כָּאן שְׁתֵּי יְדִיעוֹת**, עוד אחת אחר ההעלם, מלבד זו שקודם ההעלם, **וְאִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְנֶעְלָם'**, כלומר מדוע נכתב שוב 'ונעלם', אלא ללמדנו **לְחַיֵּיב עַל הֶעְלֵם טוּמְאָה וְעַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ** או העלם קודש.

הגמרא מבארת את הברייתא: **אָמַר מַר**, שנינו בברייתא שרבי דורש מתיבת **'וְנֶעְלָם', מִכְּלָל שֶׁיָּדַע** – שקודם שנעלם ממנו היתה לו ידיעה. שואלת הגמרא: **מַאי מַשְׁמַע** – איך משמע מ'ונעלם' שהיתה לו ידיעה קודמת שנעלמה ממנו. משיבה הגמרא: **אָמַר רָבָא, מִדְּלֹא כָּתְבִיב** בפסוק **'וְהִיא עָלוּמָה מִמֶּנּוּ'**, אלא כתוב 'ונעלם ממנו', משמע שהידיעה לא נעלמה ממנו תמיד, אלא הידיעה שהיתה לו בעבר נעלמה ממנו כעת. **אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לרבא, אֶלָּא מֵעַתָּה** שהיכן שכתוב 'ונעלם' הכוונה שהיתה ידיעה קודמת שנעלמה, **אם כן לְגַבֵּי סוֹטָה, דִּכְתִיב** (במדבר ה יג) **'וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ'**, כלומר שבעלה לא ידע שהיא נסתרה עם אותו אדם, **מִכְּלָל דְּהָווּ יָדְעִי מֵעִיקָּרָא** – משמע שבתחילה הוא ידע שהיא נסתרה ורק לאחר מכן זה נעלם ממנו, שהרי כתוב 'ונעלם', וקשה, **אִי הָוָה יָדַע** – אם הבעל ידע שהיא נסתרה ואף על פי כן הוא בא עליה, **מִי בָּדְקוּ לָהּ מַיָּא** – וכי המים בודקים אותה, **וְהָא תַּנְיָא**, נאמר בפסוק (שם ה לא) **'וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִיא תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָהּ'**, דורשת הברייתא, רק **בְּזמַן שֶׁהָאִישׁ מְנוּקֶּה מֵעָוֹן הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת אִשְׁתּוֹ**, אבל בזמן שאין **הָאִישׁ מְנוּקֶּה מֵעָוֹן אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת אִשְׁתּוֹ**. ואם היתה לבעל ידיעה מתחילה שנסתרה עם אותו פלוני, הרי שאין הבעל מנוקה מעון, מאחר שהיה אסור לו לבוא עליה. ומוכח שאין לדייק מ'ונעלם' שהיתה לו ידיעה בתחילה. **וְתוּ** – ועוד קשה, **גַּבֵּי תּוֹרָה דִּכְתִיב** (איוב כח כא) **'וְנֶעְלָמָה מֵעֵינֵי כָּל חָי וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה', מִכְּלָל דְּאִיכָּא דַּהֲווּ יָדְעִי בֵּיהּ** – משמע שבתחילה היה מי שידע את ערך התורה, שהרי כתוב 'ונעלמה', וקשה, **הָכְתִיב** – הלא כתוב (שם כח יג) **'לֹא יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ'**, כלומר שמעולם לא ידע אף אחד את ערך התורה. ומוכח שאין לדייק מ'ונעלמה' שהיתה ידיעה בתחילה.

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, קָסָבַר רַבִּי, יְדִיעַת בֵּית רַבּוֹ – הידיעה שאדם לומד בקטנותו מרבו, והיינו עצם הידיעה שכאשר אדם נוגע בשרץ הוא נטמא, **שְׁמָהּ** – נחשבת **יְדִיעָה**, ורבי ממעט מ'ונעלם' שאם אין לו אפילו ידיעת בית רבו אינו חייב קרבן, והמקרה שחייב הוא כגון שבקטנותו למד בבית רבו שהנוגע בשרץ נהיה טמא, והוא יודע שנגע בשרץ, אך לא שם לב להתבונן לכך שהוא נהיה טמא מחמת נגיעה זו, ואם נכנס למקדש או אכל קדשים, חייב קרבן. וכן בסוטה בדומה לזה, הידיעה הנצרכת היא זו שהבעל ידע את הדין שאם נטמאה אסורה לו. ולגבי הידיעה בענין התורה, אף בשעה שנעלמה ולא ידעו את ערכה, מכל מקום ידעו שהיא בעולם.

שואלת הגמרא: **אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבַּיֵי, אֶלָּא דְּקָתָנֵי** – מה ששנינו (לעיל ב.) לגבי טומאת מקדש וקדשיו, **אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, מִי אִיכָּא דְּלֵית לֵיהּ** – וכי יש אדם שאין לו **יְדִיעַת בֵּית רַבּוֹ** שהנוגע בשרץ נטמא, הלא כולם לומדים דין זה בקטנותם. משיבה הגמרא: **אָמַר לֵיהּ** אביי, **אִין** – כן, **מַשְׁכַּחַת לָהּ** – אתה מוצא אדם כזה, כגון **בְּתִינוֹק שֶׁנִּשְׁבָּה לְבֵין הַנָּכְרִים**, שלא לימדוהו מעולם שהנוגע בשרץ נטמא, ועל אדם כזה מדברת המשנה.

שנינו במשנה (לעיל ב.): **יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע.**

הגמרא משווה בין משנתינו למשנה בשבת (ב.): **תְּנַן הָתָם** (שבת ב.), **יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת, שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בְּפָנִים** – שני אופנים של איסורי הוצאה יש בהכנסה לתוך הבית לחיוב, ושני אופנים של איסורי הוצאה יש בהכנסה לתוך הבית לפטור. שתי היציאות לחיוב הן: א. עני העומד ברשות הרבים [בחוץ] ונוטל חפץ ומכניסו לרשות היחיד [הבית] ומניחו שם. ב. בעל הבית העומד ברשות היחיד ומוציא ידו לרשות הרבים ונוטל משם חפץ ומכניסו לרשות היחיד. ובשני אופנים אלו חייב מפני שעשה מלאכת הוצאה שלימה, שכן עקר מרשות אחת והניח ברשות אחרת. שתי היציאות לפטור הן: א. עני העומד ברשות הרבים ונוטל משם חפץ ומכניסו לרשות היחיד ובעל הבית העומד ברשות היחיד נוטל את החפץ מידו. ב. בעל הבית העומד ברשות היחיד ומושיט ידו לרשות הרבים והעני מניח חפץ בידו. ובשני אופנים אלו פטור,

המשך בעמוד קטז

מפני שכל אחד לא עשה מלאכה שלימה, העני פטור, מפני שלא הניח את החפץ ברשות היחיד, ובעל הבית פטור מפני שלא עקר את החפץ ממקומו ברשות הרבים אלא רק הניחו ברשות היחיד. **וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ** – שני איסורי הוצאה יש בהוצאה לרשות הרבים לחיוב, ושתי יציאות יש ברשות הרבים לפטור. שתי היציאות לחיוב הן: א. בעל הבית העומד ברשות היחיד ונוטל חפץ ומוציאו לרשות הרבים ומניחו שם. ב. עני העומד ברשות הרבים ומכניס ידו לרשות היחיד ונוטל משם חפץ ומוציאו לרשות הרבים. שתי היציאות לפטור הן: א. בעל הבית העומד ברשות היחיד ונוטל חפץ ומוציאו לרשות הרבים והעני העומד ברשות הרבים נוטל את החפץ מידו. ב. עני המכניס ידו לרשות היחיד ובעל הבית מניח בידו חפץ והעני מוציאו לרשות הרבים, שבעל הבית פטור מפני שלא הניח את החפץ ברשות הרבים, והעני פטור מפני שלא עקר את החפץ ממקומו ברשות היחיד אלא רק הניחו ברשות הרבים.

מקשה הגמרא: **מַאי שָׁנָא הָכָא דְּתָנָא** – במה שונה המשנה כאן ששנה בה התנא **שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע וְתוּ לֹא** – ולא עוד, כלומר שלא פירט 'שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ', **וּמַאי שָׁנָא הָתָם דְּתָנֵי – וּבמה שונה המשנה שם ששנה התנא **שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּפְנִים וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ**. מתרצת הגמרא: **הָתָם** במסכת שבת, **דְּעִיקַּר** המסכת באיסורי **שַׁבָּת הוּא** עוסק, **תָּנֵי** – שנה התנא גם **אָבוֹת** – הוצאות מרשות היחיד לרשות הרבים שאיסורן מפורש בתורה **וְגַם תּוֹלְדוֹת** – הכנסות לרשות היחיד שאינן מפורשות בתורה, אבל **הָכָא** במסכת שבועות, **דִּלְאו עִיקַּר שַׁבָּת הוּא** – שעיקרה אינו עוסק באיסורי שבת, **אָבוֹת תָּנֵי** – שנה התנא רק הוצאות שאיסורן מפורש בתורה, **וְתוֹלְדוֹת לֹא תָּנֵי** – והכנסות שאיסורן אינן מפורש בתורה, לא שנה.

הגמרא דוחה תירוץ זה. מקשה הגמרא: לפי תירוץ זה, **אָבוֹת מַאי נִינְהוּ, יְצִיאוֹת** – מה הם אבות, הוצאות לרשות הרבים, וקשה, הלא **יְצִיאוֹת תַּרְתֵּי הָווֹ** – הוצאות הן רק שתים, ואילו במשנה מבואר שיציאות השבת שתים שהן ארבע. וְכִי **תֵּימָא** – ואם תרצה לומר שכוונת המשנה למנות ארבע הוצאות, **מֵהֶן לְחִיּוּב וּמֵהֶן לְפָטוּר** – שעל שתים מהן חייבים ועל שתים מהן פטורים, איך אפשר לתרץ כך, **וְהָא דּוּמְיָא דְּמַרְאוֹת נְגָעִים קָתָנֵי** – שהרי יציאות השבת נשנו במשנה יחד עם מראות נגעים ובדומה להם, **מָה הָתָם כּוּלְּהוּ לְחִיּוּבָא** – וכשם שבמראות נגעים כל ארבעת המראות הם לחיוב, **אַף הָכָא כּוּלְּהוּ לְחִיּוּבָא** – אף ביציאות השבת כל ארבעת ההוצאות הן לחיוב, וחוזרת הקושיא אם המשנה נקטה רק הוצאות, הלא יש רק שתי הוצאות לחיוב, ומדוע התנא שנה שתים שהן ארבע.

הגמרא מחלקת חילוק אחר בין משנתינו למשנה בשבת: **אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא, הָתָם** במסכת שבת, **דְּעִיקַּר** המסכת באיסורי **שַׁבָּת** הוא עוסק, **תָּנֵי חִיּוּבֵי וּפְטוּרֵי** – שנה התנא גם הוצאות והכנסות שחייבים עליהן וגם הוצאות והכנסות שפטורים עליהן, **אבל הָכָא** במסכת שבועות שעיקרה אינו עוסק באיסורי שבת, **חִיּוּבֵי תָּנֵי וּפְטוּרֵי לֹא תָּנֵי** – שנה התנא יציאות שחייבים עליהן, ולא שנה יציאות שפטורים עליהן.

מקשה הגמרא: **חִיּוּבֵי מַאי נִינְהוּ** – מה הם האיסורים שחייבים עליהם ועליהם מדברת המשנה, הלא הם **יְצִיאוֹת** – הוצאות, שהרי במשנה כתוב 'יציאות', וקשה, הלא **יְצִיאוֹת תַּרְתֵּי הוּא דְּהָווֹ** – הוצאות שחייבים עליהן הן רק שתים, ואילו במשנה מבואר שיציאות השבת שתים שהן ארבע. מתרצת הגמרא: כוונת המשנה **לִשְׁתַּיִם דְּהוֹצָאָה וּשְׁתַּיִם דְּהַכְנָסָה**. מקשה הגמרא: **וְהָא 'יְצִיאוֹת' קָתָנֵי** – שנינו, ואיך אפשר לומר שהכוונה גם להכנסות. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב אַשִׁי, הָתָנָא, הַכְנָסָה נַמִי 'הוֹצָאָה' קָרֵי לָהּ** – גם להכנסה הוא קורא 'הוצאה', ולכן כשאמר 'יציאות השבת שתים שהן ארבע' כוונתו היתה לשתי הוצאות ושתי הכנסות. ומוכיחה הגמרא: **מְמַאי** – מנין שדרך התנא לקרוא גם להכנסה בלשון 'יציאה',

שיציאות השבת שתים שהן ארבע. וְכִי **תֵּימָא** – ואם תרצה לומר שכוונת המשנה למנות ארבע הוצאות, **מֵהֶן לְחִיּוּב וּמֵהֶן לְפָטוּר** – שעל שתים מהן חייבים ועל שתים מהן פטורים, איך אפשר לתרץ כך, **וְהָא דּוּמְיָא דְּמַרְאוֹת נְגָעִים קָתָנֵי** – שהרי יציאות השבת נשנו במשנה יחד עם מראות נגעים ובדומה להם, **מָה הָתָם כּוּלְּהוּ לְחִיּוּבָא** – וכשם שבמראות נגעים כל ארבעת המראות הם לחיוב, **אַף הָכָא כּוּלְּהוּ לְחִיּוּבָא** – אף ביציאות השבת כל ארבעת ההוצאות הן לחיוב, וחוזרת הקושיא אם המשנה נקטה רק הוצאות, הלא יש רק שתי הוצאות לחיוב, ומדוע התנא שנה שתים שהן ארבע.

הגמרא מחלקת חילוק אחר בין משנתינו למשנה בשבת: **אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא, הָתָם** במסכת שבת, **דְּעִיקַּר** המסכת באיסורי **שַׁבָּת** הוא עוסק, **תָּנֵי חִיּוּבֵי וּפְטוּרֵי** – שנה התנא גם הוצאות והכנסות שחייבים עליהן וגם הוצאות והכנסות שפטורים עליהן, **אבל הָכָא** במסכת שבועות שעיקרה אינו עוסק באיסורי שבת, **חִיּוּבֵי תָּנֵי וּפְטוּרֵי לֹא תָּנֵי** – שנה התנא יציאות שחייבים עליהן, ולא שנה יציאות שפטורים עליהן.

מקשה הגמרא: **חִיּוּבֵי מַאי נִינְהוּ** – מה הם האיסורים שחייבים עליהם ועליהם מדברת המשנה, הלא הם **יְצִיאוֹת** – הוצאות, שהרי במשנה כתוב 'יציאות', וקשה, הלא **יְצִיאוֹת תַּרְתֵּי הוּא דְּהָווֹ** – הוצאות שחייבים עליהן הן רק שתים, ואילו במשנה מבואר שיציאות השבת שתים שהן ארבע. מתרצת הגמרא: כוונת המשנה **לִשְׁתַּיִם דְּהוֹצָאָה וּשְׁתַּיִם דְּהַכְנָסָה**. מקשה הגמרא: **וְהָא 'יְצִיאוֹת' קָתָנֵי** – שנינו, ואיך אפשר לומר שהכוונה גם להכנסות. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב אַשִׁי, הָתָנָא, הַכְנָסָה נַמִי 'הוֹצָאָה' קָרֵי לָהּ** – גם להכנסה הוא קורא 'הוצאה', ולכן כשאמר 'יציאות השבת שתים שהן ארבע' כוונתו היתה לשתי הוצאות ושתי הכנסות. ומוכיחה הגמרא: **מְמַאי** – מנין שדרך התנא לקרוא גם להכנסה בלשון 'יציאה',

דְּתָנַן במשנה המונה את המלאכות האסורות בשבת (שבת עג.), הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת חַיָּיב, מִי לֹא עָסְקִינַן דְּקָא מְעַיֵּיל עֲיוּלֵי – וכי אין אנו עוסקים במשנה זו גם באדם המכניס מרשות הרבים לרשות היחיד, וְאַף על פִּי כֵן קָא קָרֵי לֵיהּ – קורא התנא להכנסה 'הוֹצָאָה', ומוכח שדרך התנא לקרוא להכנסה 'הוצאה'.

שואלת הגמרא: וְדִלְמָא קָא מַפְיֵיק – שמא המשנה שם מדברת רק במוציא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, ולכן היא קוראת לו 'מוציא', אבל אדם המכניס מרשות הרבים לרשות היחיד אינו נקרא 'מוציא' אלא 'מכניס'. משיבה הגמרא: אִם כֵּן נִיתְנֵי – נשנה במשנה הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, מַאי – ומה הטעם שכתוב במשנה 'המוציא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת' מבלי לפרט מהיכן ולהיכן מוציא, על כרחך באה המשנה ללמדנו דַּאֲפִילּוּ המוציא מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד חייב, וְקָא קָרֵי לָהּ – והתנא קורא להכנסה זו 'הוֹצָאָה', ומוכח שדרכו לקרוא להכנסה 'הוצאה'.

מבררת הגמרא: וְתַעֲמָא מַאי – מהו באמת הטעם שהתנא קורא להכנסה 'הוצאה'. מבארת הגמרא: הַתָּנָא, כָּל עֲקִירַת חֵפֶץ מִמְּקוֹמוֹ, 'הוֹצָאָה' קְרֵי לָהּ – הוא קורא לה, מפני שהוא עוקר ומוציא את החפץ ממקומו שהיה מונח בו.

הגמרא מביאה הוכחה נוספת שדרך התנא לקרוא להכנסה 'הוצאה': אָמַר רָבִינָא, תַּנְתִּימִין – המשנה במסכת שבת (ב.) שממנה הקשינו על משנתינו, נַמִּי דַּיְיקָא – גם ממנה יש לדייק שהתנא קורא להכנסה 'יציאה', דְּקָתָנֵי במשנה שם, 'יְצִיאוֹת שַׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בְּפָנִים וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ', וְקָא מְפָרֵשׁ – ומיד מפרשת המשנה את איסור הוצאה הראשון במקרה של הַכְנָסָה, שכך החלה המשנה לבאר את היציאות, 'כיצד, העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית', הרי שהיא כותבת 'יציאות' ומפרשת הכנסות. מסיימת הגמרא: אכן שָׁמַע מִינָּהּ שדרך התנא לקרוא להכנסה 'יציאה'.

הגמרא מביאה ביאור נוסף בכוונת התנא כשכותב 'יציאות': רָבָא אָמַר, התנא שכותב 'יציאות' אין כוונתו בזה להוצאה והכנסה, אלא רְשׁוּיוֹת קָתָנֵי – שנינו, כלומר שתי רשויות יש בדיני הוצאה בשבת, רשות היחיד ורשות הרבים, והתנא שאמר 'יציאות השבת שתים שהן ארבע' התכוין לומר 'רְשׁוּיוֹת שַׁבָּת שְׁתַּיִם שהן ארבע', ובמשנתינו כוונתו למנות את יציאות השבת דהיינו שתי רשויות, שיש בהן ארבעה איסורים שחייבים עליהם, ואילו במסכת שבת (ב.) כוונתו לבאר את יציאות השבת דהיינו שתי רשויות, שיש בהן ארבעה איסורים בפנים וארבעה איסורים בחוץ, מהן לחיוב ומהן לפטור.

שנינו במשנה (לעיל ב.): מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבָּעָה.

הגמרא מביאה את המשנה במסכת נגעים המבארת מה הם ארבעת המראות: תְּנַן הָתָם (נגעים פ"א מ"א), מַרְאוֹת נְגָעִים שהמצורע אשר יהיה לו נגע מאותם מראות בבשרו נטמא וצריך להביא קרבן לטהרתו, שְׁנַיִם – שני מראות נכתבו במפורש בפסוק 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת' (ויקרא יג ב), שֶׁהֵן אַרְבָּעָה – ושני מראות נוספים דרשו חכמים מפסוק זה. מבארת המשנה: מראה אחד שנכתב במפורש בפסוק הוא בַּהֶרֶת, והיא עֲזָה – לבנה ביותר ובהירה כַּשֶּׂלֶג, שְׁנַיִם לָהּ – התולדה של בהרת צבעה כְּפִיד הַהֵיכָל של בית המקדש שהוא פחות בהיר משלג. מראה שני שנכתב במפורש בפסוק הוא שְׂאֵת, וצבעו כְּצֶמֶר לָבָן – צמר של כבש בן יומו שעדיין לא התלכלך, שהוא פחות בהיר משלג אבל יותר בהיר מסיד ההיכל, וּשְׁנַיִם לָהּ – התולדה של שאת צבעה כְּקֶרֶם בֵּיצָה, שהוא פחות בהיר מצמר לבן ומסיד ההיכל. נמצא שסדר הלובן של המראות הוא: א. בהרת שהיא כשלג [שהיא אב]. ב. שאת שהיא כצמר לבן [שגם היא אב]. ג. סיד ההיכל [שהוא תולדה]. ד. קרום ביצה [שגם הוא תולדה]. וסיד ההיכל שהוא הבהיר מבין שתי התולדות הוא תולדה של בהרת שהיא האב הבהיר מבין שני האבות, ואילו קרום ביצה שהוא הפחות בהיר מבין שתי התולדות הוא תולדה של שאת שהוא הפחות בהיר מבין שני האבות.

שנינו במשנה בנגעים (פ"א מ"ג) דין צירוף במראות, כלומר ששני מראות יכולים להצטרף זה לזה, כגון שהיה מראה אחד בשיעור חצי גריס ומראה נוסף בצמוד לו בגודל חצי גריס, והשיעור שנגע מטמא הוא כגריס, מצטרפים שני המראות יחד לשיעור גריס ומטמאים את המצורע. הגמרא דנה על פי דין צירוף במראות, האם המשנה בנגעים המפרטת את ארבעת המראות היא כרבי עקיבא או לא: אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מַאן תָּנָא – מי הוא התנא ששנה במשנה זו מַרְאוֹת נְגָעִים, דהיינו ששנה את מראות נגעים באופן של אבות ותולדות, שלכל אב יש תולדה אחת, וכתב 'שניה לה', הרי זה דִּלְא כְּשִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָא. דְּאִי כְּרַבִּי עֲקִיבָא, כֵּיוָן דְּאָמַר שהצירוף של מראות נגעים זה לזה הוא באופן של וּ לְמַעְלָה מִזּוּ וְוּ לְמַעְלָה מִזּוּ, כלומר שכל מראה מצטרף רק למראה שנשנה בסמוך לו והוא במעלה אחת של לובן יותר ממנו, ולא למראה שהוא בשתי מעלות של לובן יותר ממנו [וסדר הלובן של המראות הוא: א. בהרת שהוא כשלג. ב. שאת שהוא כצמר לבן. ג. סיד ההיכל. ד. קרום ביצה. ובסדר זה שנה רבי עקיבא את המראות], אִם כֵּן נמצא שִׁטֵּיהֲרֶתָּ את המראה שהוא כְּסִיד הַהֵיכָל [שהוא תולדה של בהרת] מִלְּצָרֵף – מלהצטרף למראה אחר, ואינו יכול להצטרף לשום מראה. ומבאר רבי חנינא: בַּהֲרֵי מַאן לֵיצָרְפֵיהּ – יחד עם איזה מראה נוכל לצרף את סיד ההיכל, אם נרצה לְיַצְרְפֵיהּ בַּהֲרֵי – לצרפו יחד עם בַּהֶרֶת שהוא כשלג [והוא האב של סיד ההיכל], כלומר שיהיה חצי גריס בהרת וחצי גריס סיד ההיכל, לא נוכל לצרפם ביחד, שהרי אֵיכָא – יש את מראה הַשְּׂאֵת דַּעֲדִיפָא מִינֵּיהּ – שהוא יותר לבן מסיד ההיכל ופחות לבן מבהרת, וכיון שרבי עקיבא סובר שמראה אינו יכול להצטרף אלא עם המראה הסמוך לו במעלת הלובן, נמצא שהשאת מפריד בין סיד ההיכל לבהרת ואינם יכולים להצטרף זה לזה. ואם נרצה לְיַצְרְפֵיהּ בַּהֲרֵי – לצרף את סיד ההיכל יחד עם שְׂאֵת שהוא המראה הנמצא במעלת לובן אחת יותר מסיד ההיכל, גם צירוף זה לא נוכל לעשות, שהרי קרום ביצה הוא תולדה של שאת, וסיד ההיכל הוא תולדה של בהרת, והתולדה אינה יכולה להצטרף אלא לאביה ולא לאב אחר או לתולדה של אב אחר. נמצא שקרום ביצה אינו יכול להצטרף לשום מראה אחר, ומדוע רבי חנינא הקשה רק מסיד ההיכל ולא מקרום ביצה.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי שרבי עקיבא סובר שמראה יכול להצטרף רק למראה שבמעלת לובן אחת יותר ממנו, ולא למראה שבשתי מעלות לובן יותר ממנו, המראה שהוא כִּקְרוּם בֵּיצָה נַמִּי – גם הוא אינו יכול להצטרף לשום מראה. ומבארת הגמרא: בַּהֲרֵי מַאן לֵיצָרְפֵיהּ – יחד עם איזה מראה נוכל לצרף את קרום ביצה, אם נרצה לְיַצְרְפֵיהּ בַּהֲרֵי – לצרפו יחד עם שְׂאֵת שהוא כצמר לבן [והוא האב של קרום ביצה], כלומר שחצי גריס ממראה שאת וחצי גריס מקרום ביצה יצטרפו לגריס אחד, לא נוכל לצרפם ביחד, שהרי אֵיכָא – יש סִיד הַהֵיכָל דְּעָדִיף מִינֵּיהּ – שהוא יותר לבן מקרום ביצה ופחות לבן משאת, וכיון שרבי עקיבא סובר שמראה יכול להצטרף רק למראה הסמוך לו, נמצא שסיד ההיכל מפריד בין קרום ביצה לשאת ואינם יכולים להצטרף זה לזה. ואם נרצה לְיַצְרְפֵיהּ בַּהֲרֵי – לצרף את קרום ביצה יחד עם סִיד ההיכל שהוא המראה הנמצא במעלת לובן אחת יותר מקרום ביצה, גם צירוף זה לא נוכל לעשות, שהרי קרום ביצה לָאו בַּר מִינֵּיהּ הוּא – אינו בן מינו של סיד ההיכל, שהרי קרום ביצה הוא תולדה של שאת, וסיד ההיכל הוא תולדה של בהרת, והתולדה אינה יכולה להצטרף אלא לאביה ולא לאב אחר או לתולדה של אב אחר. נמצא שקרום ביצה אינו יכול להצטרף לשום מראה אחר, ומדוע רבי חנינא הקשה רק מסיד ההיכל ולא מקרום ביצה.